

Kerk en belasting

In gesprek met Wilbert van Vliet

Tekst Nico de Jong en Nelline Breukhoven **Beeld** Wilbert van Vliet en Pixabay

Het thema van deze editie van 'Kerkbeheer' is kerk en belasting. Hierover spraken we met Wilbert van Vliet van HVK Stevens op zijn kantoor in Amsterdam. Wilbert is als fiscaal adviseur verbonden aan de VKB.

BTW

Wilbert vertelt over de zaken die hij vaak tegenkomt als adviseur. "Een veel voorkomend onderwerp dat ter sprake komt als het gaat om fiscaliteit en de kerk is de btw. Bij het verhuren van zaalruimte met de daarbij gecombineerde horeca-activiteiten kan de vraag worden gesteld of je btw-plichtig bent. Er is duidelijk verschil tussen alleen het huren van de zaal met een kopje koffie of het aanbieden van maaltijden, zodat de kerk tot een soort restaurant is getransformeerd. Een kopje koffie tegen symbolische vergoeding is ondergeschikt aan de vrijgestelde verhuur. Maar wat houdt dat nu precies in?"

"Vervolgens is het de vraag hoe de systematiek in de praktijk werkt. Naast de horeca-activiteiten heb je weer te maken met vrijgestelde activiteiten, zoals de zaalhuur zelf. Je hebt recht op teruggaaf voor zover de kosten te maken hebben met de belaste btw-activiteiten. Het is vaak goed om dit met betrokkenen eens rustig door te spreken."

"Bij het serveren van uitgebreide lunches is wel weer sprake van een belaste activiteit. Daarbij is de btw op de inkoopkosten van het voedsel, de dranken en de keuken ook weer terug te vragen. Er geldt dat beperkte aanvullende horeca-activiteiten die een buffetachtig karakter hebben, mogen worden meegenomen bij de zaalhuur. Bij bediening is het sowieso anders. Verder is er een grijs gebied waarover geen duidelijke afspraken zijn vastgelegd. Het is belangrijk om daarom ieder geval afzonderlijk te bekijken."

"De btw-regeling geldt per activiteit. Als je als kerk niet btw-plichtig bent en je schaft zonnepanelen aan waarmee je terug gaat leveren, dan geldt de btw-regeling alleen daarvoor. Je kunt dan de btw op de aanschaf ervan terugvragen."

"Regelmatig komt de merkwaardige gedachte bij kerkbeheerders naar boven om voorafgaand aan een grote restauratie ondernemer voor de btw te worden zodat de verschuldigde btw bij de belastingdienst kan worden teruggevraagd. Die vlieger gaat echter niet op. Dan moet je als kerk commercieel worden. Als je bewust het kerkgebouw ook gaat inzetten

voor concerten als (belaste) nevenactiviteit, dan zou je wel een deel van de btw op de bouwactiviteiten kunnen terugvragen."

"Stel je een casus voor waarbij je een exploitatie-stichting opricht die het kerkgebouw gaat restaureren. Deze stichting organiseert normaliter ook alle (commerciële) activiteiten en is dus ook btw-plichtig. Genoemde stichting heeft dan het recht om de betaalde btw op de restauratie in mindering te brengen. Als kerk zul je moeten nadenken of je commercieel actief wilt zijn. De eventuele btw-teruggaaf is daar een uitkomst van, maar kan geen reden zijn om com-

mercieel actief te worden. De meeste kerken zullen voldoende inkomsten kunnen genereren uit niet-commerciële bronnen, zoals de bijdragen van hun kerkleden."

Vennootschapsbelasting

"Vennootschapsbelasting is ook iets waar kerken mee te maken kunnen krijgen. Denk bijvoorbeeld aan de winst op zaalverhuur en horeca. Als er winst wordt gemaakt, moet hierover vennootschapsbelasting worden afgedragen (ongeveer 20 tot 25%). De tarieven gaan trouwens iets omhoog. Deze belastingplicht is van toepassing wanneer je als entiteit, dus als kerk, meer dan €15.000 per jaar winst maakt op commerciële activiteiten. Die grens wordt voor vijf aangesloten jaren gesteld op €75.000. Tijdelijk mag de winst dus wel wat hoger zijn. Dit geldt in beginsel ook voor kerkelijke begraafplaatsen."

"Op het moment dat het duidelijk is dat de opbrengst ten goede komt aan een ANBI (Algemeen Nut beogende Instelling) en dat de winst ook wordt behaald met de hulp van vrijwilligers, kun je een vrijstelling claimen. Die vrijstelling moet je dan wel aanvragen om dit te kunnen toepassen. Een bedrag van €15.000 euro aan winst per jaar is best veel, maar er zijn wel degelijk kerken die boven deze grens uitkomen."

ANBI en horeca-activiteiten

Ook voor de ANBI-regeling is het van groot belang te weten waarom je een bepaalde commerciële activiteit uitvoert. Dat mag namelijk alleen maar gebeuren als je er winst mee behaalt en die winst zo snel mogelijk besteedt voor de kerkelijke activiteiten (bijvoorbeeld om de begroting sluitend te maken). Als je verlies maakt met die activiteit, moet je ermee stoppen."

"Dat is ook mijn kanttekening met betrekking tot het nieuwe model van de jaarrekening dat door het CCBB (Classicaal College voor de Behandelingen van Beheerszaken) is opgesteld. Daarin wordt niet duidelijk inzichtelijk gemaakt wat de winst is van het commerciële gebruik van de gebouwen. Als het gaat om een gebouw dat zowel commercieel als kerkelijk gebruikt wordt, ligt het wat ingewikkelder, dan is het ook lastiger te meten. Maar ook dan moet je kun-

nen aantonen dat de behaalde winst gebruikt wordt voor de algemeen nuttige (kerkelijke) activiteiten van de gemeente."

"Dus voor onroerend goed dat in het geheel niet kerkelijk gebruikt wordt, is het aan te bevelen om dit apart als commerciële activiteiten te verantwoorden, zodat je makkelijk kunt zien of er winst gemaakt is. Die behaalde winst kan ingezet worden om de kerkelijke activiteiten te kunnen uitvoeren. Als je voor de vrijstelling in aanmerking wilt komen, moet je ondermeer kunnen aantonen dat de winst die je gemaakt hebt ten goede komt van de algemeen nuttige activiteiten. En dat kan dan weer blijken uit het feit dat de exploitatierekening nihil is."

Medewerkers en vrijwilligers

"Wat we ook vaak tegenkomen zijn kerken met commerciële activiteiten met daarbij een kosten in loondienst. Die kosten moet ervoor zorgen dat het gebouw netjes blijft, maar hij/zij is ook aanwezig bij de commerciële activiteiten. Belangrijke vragen zijn dan: 'Waar is zijn/haar salaris dan aan toe te rekenen? Waarvoor hebben we deze kosten? Of gaan we met vrijwilligers werken? Ontvangen zij een vergoeding en hoe hoog is die?' Als je vennootschapsbelastingplichtig bent, kun je wel een fictieve aftrekpost noteren voor de vergoeding vrijwilligers, tegen het minimumloon. Dat geldt ook voor vrijwilligers die op een kerkelijke begraafplaats werken. Dit vergt wel een aantal administratieve handelingen."

Begraafplaatsen en vennootschapsbelasting

"Gemeenten met een kerkelijke begraafplaats moeten de boekhouding van de begraafplaats afzonderlijk bijhouden, zodat inzichtelijk is of er winst wordt gemaakt. Je mag wel reserveringen maken om de winst te drukken, maar die zijn in beginsel niet aftrekbaar. Tenzij je gebruik

maakt van de zogenoemde bestedingsreserve, maar dat is een heel specifieke regeling."

"Het algemene advies is om ervoor te zorgen dat je alles netjes geregeld hebt. Er zijn ongetwijfeld mogelijkheden om te beargumenteren dat je recht hebt op een vrijstelling als ANBI. Maar regel het dan wel goed en verdiep je er van tevoren in. Kerkelijke eigenaren van een begraafplaats moeten de winst uit eventuele commerciële activiteiten optellen bij de winst van de begraafplaats en zullen daarmee sneller boven de grens van €15.000 uitkomen."

UBO-regeling

"Een actueel onderwerp dat niet strikt fiscaal is maar wel de kerken aangaat, is de UBO-regeling (UBO staat voor *Ultimate Beneficial Owner*). De Tweede Kamer heeft in december 2019 besloten dat ook de kerken in Nederland de namen en gegevens van hun eigenaren moeten opnemen in het UBO-register. Eind januari wordt het voorstel in de Eerste Kamer behandeld."

"Kerken hadden tot voor kort hierop een uitzonderingspositie. Het is geen fiscale regeling, maar wel een hulpmiddel voor de Belastingdienst. In de Tweede Kamer is aan de orde gesteld dat de UBO van een ANBI (dus ook een kerk) niet de echte belanghebbende is, maar een pseudo-belanghebbende. Dat moeten alle bestuurders worden. Veel kerken zullen er nu geen bezwaar tegen hebben dat de namen van bestuurders ergens zijn vastgelegd, maar misschien in de toekomst wel. In veel gevallen staan de namen van deze personen ook op de website van de gemeente, al is dat niet verplicht. Om welke specifieke personen het gaat, is nog niet duidelijk. Het zou namelijk ook het moderamen van het landelijke kerkverband kunnen zijn, of de synode als bestuurlijk orgaan. Het wordt formeel het hoogst leidinggevende orgaan. Ik zou zeggen dat de synode dat is. Het moderamen is alleen maar het uitvoerende orgaan, het gezicht. Misschien kunnen we wat leren van de wijze waarop dit bijvoorbeeld in Duitsland georganiseerd is."

"In de Tweede Kamer werd verder gesuggereerd dat het juist de be-

stuurders van de plaatselijke kerken zouden moeten zijn. Maar wie zijn dat? De algemene kerkenraad, de wijkkerkenraad, kerkrentmeesters, diakenen, of de tekenbevoegden van de kerkrentmeesters?”

“Je hebt twee jaar de tijd om je in te schrijven. Over twee jaar staat dus alles geregistreerd. En dan komen er de wisselingen binnen de colleges. Die moeten dan binnen twee weken doorgegeven worden. Wordt dit verzuimd, dan krijg je daar een boete voor(!). Dit alles in het kader van terrorismebestrijding. De situatie van een eigenaar bij een ANBI bestaat feitelijk niet. In de wetgeving wordt de term ‘pseudo-eigenaar’ gebruikt, maar daardoor lijkt het alsof de eigenaar iets te verbergen heeft. Als het goed is wordt in het register wel duidelijk gemaakt dat kerken en andere ANBI’s geen eigenaren hebben, alleen maar bestuurders. Wellicht dat er in de Eerste Kamer hier nog extra kanttekeningen bij worden gemaakt.”

Giftenaftrek

“Los van het ANBI-verhaal zijn er soms onduidelijkheden met betrekking tot de giftenaftrek. Er wordt weleens gevraagd of de periodieke gift bij verhuizing kan worden meegenomen naar de nieuwe kerkelijke gemeente. Dat is echter niet mogelijk. Gedurende vijf jaar moet de gift worden overgemaakt om van de vrijstelling gebruik te kunnen maken. Het is wel mogelijk om binnen de gemeente een bepaalde bestemming aan te geven, maar de begunstigde moet gelijk blijven. Kerken zijn zelfstandige ANBI’s en daarom niet uitwisselbaar. Dit zijn gewoon de regels, en daar heb je je zeker ook als kerk aan te houden. Er is al kritiek vanuit het ministerie en de politiek op die hele ANBI-regeling voor kerken. Daarom moeten we als kerken de regels naleven. De giftenaftrek is een faciliteit, daar moet je geen misbruik van willen maken. In die zin hebben we een soort ‘zendingsfunctie’ binnen de kerk.”

Vrijwilligersvergoeding

“Wanneer je binnen de kerk de mogelijkheid creëert om de vrijwilligers hun vergoeding weer als gift terug te laten geven, moet je hiervoor wel een regeling opzetten. Er zal een be-

Over Wilbert van Vliet

Wilbert van Vliet is afgestudeerd als fiscaal econoom. Hij heeft eerder gewerkt als belastingadviseur bij PWC en is sinds 8 jaar bij zijn huidige werkgever, HVK Stevens, werkzaam.

Hij heeft zich in de loop van de tijd steeds meer gespecialiseerd in alles wat te maken heeft met stichtingen, verenigingen en kerken met een ANBI-status op fiscaal gebied. Hij weet alles van ANBI-regelingen, hij brengt adviezen hierover uit en voert regelmatig overleg met de Belastingdienst. Soms wordt geprocedeerd over de intrekking van de ANBI-status. Andere zaken die bij de genoemde doelgroepen aan de orde komen zijn onder andere btw, vennootschapsbelasting, loonbelasting en de giftenaftrek.

Als fiscaal adviseur geniet Wilbert ruime bekendheid in kerkelijk Nederland, met name als het om fiscaliteiten en ANBI gaat. Regelmatig verschijnen artikelen van hem in de media over genoemde onderwerpen. Via de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs wordt Wilbert geregeld betrokken in overleg over wetgeving over de ANBI-regeling.

Wilbert is sinds 2006 lid van de Hervormde gemeente te Woerden. Hij was daar gedurende 9 jaar ouderling-kerkrentmeester. Als fiscaal adviseur van de VKB is Wilbert in de jaren 2000 zijn vader opgevolgd.

leid moeten zijn op het gebied van vrijwilligersvergoedingen dat betrekking heeft op alle vrijwilligers. Pas dan kun je besluiten om de mogelijkheid open te stellen voor het afzien van de vergoeding en deze om te zetten in een gift. Daarbij is ook de voorwaarde dat je als ANBI aan je verplichting kunt voldoen ingeval de vrijwilligers hun vergoeding alsnog wensen te innen. Je kunt met de vrijwilligersvergoeding verder niet te veel schuiven met de maximum bedragen over de maanden heen. Als iemand altijd elke maand declareert en het bedrag per maand/jaar onder de gestelde maximumgrens blijft, is er niets aan de hand.”

ANBI verplichtingen

“Voor kerken geldt dat het belangrijk is om zich te houden aan de algemene ANBI-eisen. Denk bijvoorbeeld aan het tijdig *updaten* van de verplichte gegevens op de website. Hierop wordt streng gecontroleerd. Dit geldt overigens ook voor kerkelijke stichtingen die een ANBI-status hebben.”

Slotopmerkingen

“Er zijn veel zaken mogelijk, maar leg alles wel goed vast. Check periodiek (circa twee keer per jaar) of je voldoet aan de ANBI-vereisten. Een mooi moment is bijvoorbeeld in januari en in juli, als de begroting gereed is en de jaarrekening vastgesteld. Wijs je donateurs en begunstigers op een vriendelijke

manier op de mogelijkheden van de giftenaftrek. Mogelijk heb je als kerk met andere fiscaliteiten te maken. Denk aan het werknemerschap voor loonbelasting of commerciële activiteiten (horeca en begraafplaats) voor de btw en vennootschapsbelasting. Bij twijfel hierover, is het verstandig om nader advies in te winnen.”

Checklist fiscaliteit kerkelijke gemeenten (samenvatting)

- ▶ Een ANBI-instelling moet voldoen aan de ANBI-voorwaarden. Enkele daarvan zijn: het hebben van een *up-to-date* beleidsplan en tijdige publicatie van (verkort) beleidsplan, jaarverslag, jaarcijfers en begroting.
- ▶ Als een kerkelijke gemeente personeel in dienst heeft is zij daarvoor loonbelasting en premies verschuldigd. Dit kan betrekking hebben op kerkelijk werkers, kosters en organisten. Vrijwilligers kunnen tot €1.700 per jaar, en €170 per maand belastingvrij betaald krijgen. Voor hogere bedragen kan eventueel gebruik worden gemaakt van het IB47-formulier (ingeval geen sprake is van een formele of informele dienstbetrekking). Als genoemde bedragen worden overschreden en er sprake is van een (in)formele dienstbetrekking, dan zijn loonheffingen verschuldigd. Uurbedragen tot maximaal €5 per uur (22 jaar of ouder) als vrijwilligersvergoeding zijn toegestaan, mits onder de genoemde grenzen per maand/jaar.
- ▶ Kerkgebouwen zijn in principe vrijgesteld van onroerendezaakbelasting (OZB). Dit betreft gebouwen die voor meer dan 70% gebruikt worden voor de openbare eredienst. De meeste kerkgebouwen vallen onder deze regeling. Over ander vastgoed (wijkgebouwen, pastorieën, pachtgrond etcetera) is de gemeente wel OZB verschuldigd. Uitkijken bij multifunctionele kerkgebouwen: als de burgerlijke gemeente vermoedt dat meer dan 30% van de tijd het gebouw voor andere activiteiten dan voor de openbare eredienst wordt gebruikt dan kan een OZB-aanslag worden opgelegd.
- ▶ Gemeenten zijn in principe vrijgesteld van omzetbelasting (btw). Dat geldt voor alle inkomsten uit giften, vermogen, en voor zaalverhuur. Beperkte horeca-omzet zoals kopjes koffie over de balie, gerelateerd aan zaalhuur valt onder zaalhuur en is ook vrijgesteld van btw. Als de horeca-omzet groter wordt (bijvoorbeeld meer dan €10.000) of bij echte horeca-activiteiten (uitgebreidere lunches, bediening à la carte etcetera) is er een risico dat de fiscus btw gaat (na-)heffen, de veilige optie is dan om 9% btw (en 21% over alcoholhoudende dranken) te gaan heffen. Alleen de btw over aan deze activiteiten gerelateerde kosten (inkoopkosten bijvoorbeeld) kan worden teruggevraagd. Alle gemeenten die zonnepanelen hebben geïnstalleerd kunnen onder voorwaarden de aanschaf-btw op de panelen terugvragen. Voor kleinere omzetten (tot en met €20.000 totaalomzet per jaar voor de gemeente als geheel) kan de kleine ondernemersregeling gelden, mits de gemeente zich daarvoor aanmeldt.

- ▶ Gemeenten zijn in principe vrijgesteld van vennootschapsbelasting (winstbelasting). Maar als de winst, anders dan uit giften en rendement op vermogen, bijvoorbeeld uit zaalverhuur, gemiddeld over vijf jaar meer dan €15.000 per jaar bedraagt, is een gemeente winstbelasting (20 of 25%) verschuldigd. Het gaat hierbij om alle commerciële winsten gezamenlijk. Tenzij de winst vooral door inzet van vrijwilligers wordt behaald, dan kan weer vrijstelling bij de fiscus worden gevraagd. Voor ANBI's kunnen ook andere vrijstellingen gelden.
- ▶ In sommige gevallen krijgen gemeenten te maken met overdrachtsbelasting. Tot nu toe zijn ons geen gevallen bekend waarbij fusiegemeenten over hun vastgoed overdrachtsbelasting hebben moeten betalen, ook niet over commercieel vastgoed. Maar het is verstandig uit te zoeken wat de gevolgen zijn als vastgoed bijvoorbeeld in een aparte stichting wordt ondergebracht.
- ▶ Gemeenten met een ANBI-status zijn in alle gevallen vrijgesteld van erfbelasting.
- ▶ Gemeenten betalen energiebelasting. Zij hebben onder voorwaarden de mogelijkheid 50% daarvan terug te vragen; niet alle gemeenten zijn van deze mogelijkheid op de hoogte.

MAANDELIJKE CARTOON

KERKGEBOUWEN DIE VOOR MEER DAN 70% VOOR DE EREDIENST WORDEN GEBRUIKT ZIJN VRIJGESTELD VAN OZB